

"Mellom kunstens fridom og dei politiske krava til kunsten"

Taler

Thorhild Widvey

Dato

4 november 2015

Sted

Harstad

Omstendigheter

Åpningstale under Kulturrådets årskonferanse

- 1 Gratulerer med 50-års jubileet, og med fabelaktig jubileumsbok som ble lansert i går.

I forordet skriver Alfred Fidjestøl at Norsk Kulturråd er:

5

"... plassert midt i krysselden for nokre av dei mest grunnleggande motsetnadene i dette samfunnet.

Motsetnaden mellom elitekultur og folkekultur.

- 10 Mellom by og land.

Mellom ekspertar og folkevalde.

Mellom kunstens fridom og dei politiske krava til kunsten."

Mer presist kan det vel knapt sies.

- 15 Før Norsk kulturråd og Norsk kulturfond ble etablert, var det Stortinget som satt med makten. Over både kunstnerstipender og prosjektstøtte.

Bjørnstjerne Bjørnson, Henrik Ibsen og Camilla Collett fikk sine diktergasjer.

Mens Arne Garborg ble nektet reisestipend fordi han hadde gitt ut Ein

- 20 fritenkjar.

Kunstfaglige vurderinger ble foretatt av folkevalgte.

Ved opprettelsen av Norsk Kulturråd høsten 1964 handlet det om å overføre

- 25 makt. Fra Stortinget til Kulturrådet.

Rådet skulle selv få definere sin egen rolle.

Og bevilge midler i tråd med kulturlivets egne interesser og prioriteringer.

30 Jeg er glad for at vi i dag - 50 år etter - styres av det samme prinsippet om armlengdes avstand.

Men Kulturrådet og politikerne lever i et evig spenningsforhold. Og slik skal det være.

Min oppgave som politiker er å legge rammene.

35 Dere tar avgjørelser på kunstfaglig grunnlag.

Så må jeg leve med at dere noen ganger bestemmer ting jeg er uenig i.

Eller gjør ting jeg kanskje ville gjort annerledes.

Nylig la jeg frem kulturbudsjettet for 2016.

40 Mangfold, frihet og integritet er fortsatt viktige mål.

Vi vil fortsatt ha sterk statlig finansiering av kulturlivet.

Offentlig støtte til kunst og kultur er viktige investeringer i ny og annerledes tenkning.

45 Det utvikler og beriker samfunnet.

Kulturbudsjettet øker fra år til år, og har aldri vært større enn nå.

I europeisk sammenheng er norsk kulturliv i en særstilling.

50 I følge nettstedet Artnet er Mexico City, Brussel og Oslo verdens tre beste byer å bo i for kunstnere.

Vi har unike stipendordninger for kunstnere.

Og Kulturfondet bidrar sterkt til kunstnerøkonomien.

55 Men dette er langt fra tilfelle andre steder i Europa.

Der førte finanskrisen til store omveltninger i kulturlivet.

I Storbritannia fikk Arts Council store kutt.

60 Og mange små og store kulturinstitusjoner fikk redusert - eller mistet - all statlig støtte.

Arts Council og kulturlivet måtte ta grep og tenke nytt.

Lignende prosesser skjer i Danmark og Nederland.

Erfaringene fra Europa viser at offentlige kulturbevilgninger alene ikke er

bærekraftig.

Også av hensyn til maktspredning er det klokt med flere finansieringskilder.

I mange land spiller kultursponsing, private fond og stiftelser en viktig rolle.

70 Private bidrag har også lang tradisjon i Norge.

Nasjonalteatret. Forløperen til Nasjonalmuseet. Kunstforeningene og folkeboksamlingene.

Er alle eksempler på privates bidrag til å bygge Norge som kulturnasjon.

75 Og vår kulturpolitikk anerkjenner dette.

I forrige uke skrev Aftenposten om Sparebankstiftelsen som har kjøpt kunst for 75 millioner kroner.

80 Administrerende direktør Andre Støylen ser det som del av stiftelsens samfunnsansvar.

Han vil tette hull i de offentlige museenes samlinger.

Private kunstsamlinger bidrar også sterkt til det.

85 Gjennom de siste 200 årene mange donert og lånt ut kunstverk til norske museer.

For eksempel åpnet jeg nylig utstillingen Fra Dahl til Munch: Nordisk maleri fra Canica kunstsamling.

90

Canica-samlingen er bygget opp av forretningsmannen Stein Erik Hagen. I nært samarbeid med kunsthistoriker Steinar Gjessing.

Og Nordnorsk Kunstmuseum i Tromsø har i en årrekke samarbeidet med forskjellige private samlere.

95

Den type samarbeid fører til en rekke interessante prosjekter.

Det gir større mangfold og bredde til kulturlivet.

Og ikke minst gir det publikum mulighet til å oppleve fantastisk kunst!

100 -

Etter to år bør det ikke være tvil om at denne regjeringen har kunstens autonomi som utgangspunkt.

105 Både for kulturpolitikken og kunstnerpolitikken.
Derfor er maktspredning - både geografisk og økonomisk - en av de viktigste
satsingene i vår politikk.

Kunstnere og kulturinstitusjoner må stå fritt til å speile og kritisere det
110 samfunnet de er del av.

Og ensidig offentlig finansiering bidrar ikke til dette.

For eksempel deler stiftelser ut rundt 3 milliarder hvert år.

Og vi oppmuntrer til at enda flere privatpersoner, stiftelser - og næringslivet - ser
115 verdien av å engasjere seg i kultur.

Vi har opprettet Talent Norge AS, hvor private kan være med å støtte
internasjonal profesjonalisering av unge kunstnere.

Gaveforsterkningsordningen for museer kobler også offentlige og private
120 bidrag.

I budsjettet for 2016 foreslår vi å utvide den til musikk, litteratur, scenekunst,
visuell kunst og kulturbygg.

125 La oss ta et lite tankeeksperiment:

Om vi fortsetter med disse to ordningene i samme takt som vi har prioritert så
langt i vår regjeringsperiode - så vil det gi rundt 900 millioner til kulturfeltet.

For meg er en krone en krone. Uansett hvor den kommer fra.

130 Og privat finansiering fører mer penger inn i kulturlivet.

Men privat finansiering skal ikke være med og endre innholdet i kunsten.

Den skal bedre finansieringen av kunsten.

Og jeg har tillit til at kunstnere vil møte private bidragsytere med samme
135 integritet som de møter det offentlige.

Til tross for mange år med Kulturløft er det fremdeles økonomisk utfordrende å
være kunstner i Norge.

Det viser utredningen Kunstens autonomi og kunstens økonomi

140

Vi vil at flere kunstnere skal kunne leve av det de skaper.

Og da spiller Kulturrådet en helt sentral rolle.

- 145 - Innkjøpsordningene styrker både enkeltforfattere og bransjen.
- Stipender går direkte inn i enkeltkunstners økonomi.
- Arrangørstøtte styrker etterspørselen, og sikrer at artister og kunstnere får betalt for jobben de gjør.
- 150 For 2016 foreslår regjeringen i tillegg tiltak på tilsammen 13,1 mill. kroner til å styrke kunstnerøkonomien.

Vi satser på:

- Kunstkritikk:
- 155 - Skuespiller- og danseralliansen
- Pilotprosjektet for utstillingshonorar
- Økte tilskudd til kunsthaller og større kunstforeninger i regionene:
- Og så styrker vi både musikk og litteratur i Kulturfondet i 2016.
- 160 Vi vil spre makt gjennom å spre beslutningsmyndighet.
Derfor er vi for flere finansieringskilder.
Og derfor vil vi ha et sterkt, handlekraftig og uavhengig Kulturråd.

Kulturrådet har fått større portefølje og flere oppgaver.

- 165 Dere kan disponere midler fritt i eget budsjett.

For 2016 foreslår vi også at alle knutepunktfestivalene - unntatt Festspillene i Bergen og Nord-Norge - flyttes til Kulturrådet.

- 170 Dere kan gi flerårige tilskudd og sikre større forutsigbarhet.
Dere kan gi økt grad av likebehandling.
Og dere kan sørge for vekst og utvikling i hele festivalfeltet.

- 175 Statens kunstnerstipend skal også vurdere forenkling og fornying av forvaltningen.

Slik plasserer vi de kunstfaglige beslutningene hos kulturlivet selv.
Akkurat som ved opprettelsen av Kulturrådet for 50 år siden.

- 180 Armlengdes avstand-prinsippet skal styre forholdet mellom politikken og kulturlivet.

Det er nedfelt i lov, men utfordres stadig i praksis.

185 Med en samlet pott på 1,2 milliarder kroner regnes Kulturrådet som en av de mektigste aktørene i norsk kulturliv.

Dere betyr ikke bare mye for kunstnerøkonomien.

Kulturrådet har også enorm betydning på hva som skapes, hvor, og av hvem.

190

Dere forvalter store budsjetter.

Dere er et sterkt og bredt sammensatt fagmiljø.

Og dere er toneangivende i å definere kvalitet.

Jeg imøteser et enda sterkere og tydeligere Kulturråd som initierer og skaper en

195 levende debatt om innhold og kvalitet i kulturlivet.

Vi vil bidra til å skape sterke kulturelle senter i regionene. Og for å si det slik: Jeg har besøkt mange regioner, og vet at det finnes kvalifisert kompetanse også utenfor Sinsenkrysset.

200 Det at vi er her i Harstad i dag er et godt eksempel på det.

Vi har bedt Norsk kulturråd å vurdere om noen administrative oppgaver kan lokaliseres andre steder enn i Oslo.

205 Og vi forventer at Kulturrådet fortsetter det gode arbeidet med forenkling og samordning.

-

Nylig møttes jeg med mine nordiske kulturminister-kollegaer i Reykjavik.

210

En viktig sak på Nordisk ministerråd var vår nye felles satsning på nordisk kunst og kultur i 2017.

Inspirasjonen er den store nordiske kulturmønstringen - Nordic Cool - i

215 Kennedy-sentret i Washington i 2013.

Mine kolleger og jeg var enige om å gå for London i 2017.

Nærmere bestemt Southbank Centre.

220 Forslaget har vært på høring hos 80 organisasjoner og institusjoner i de nordiske

landene.

Og Southbank ble valgt ut blant forslag fra hele verden.

225 Satsningen vil inkludere en rekke ulike kunstarter og vil foregå gjennom hele året.

Videre har Norge formannskapet i Nordisk ministerråd i 2017.

Det gir oss en god anledning til å sette noen kulturelle fotavtrykk.

230

I Reykjavik i forrige uke var også språk og kultur for barn og unge et prioritert tema.

Jeg ser for meg at vi under vårt formannskap tar initiativ til et felles nordisk

235 talentutviklingsprogram for unge forfattere.

På billedkunstfeltet er det også rom for å tenke nytt.

Da jeg åpnet Canica-utstillingen i Tromsø deltok jeg i en middag.

240 Og der dukket det opp en ambisiøs ide:

Hva med en Arctic-biennale? På Svalbard?

Som dere kjenner til er det etter initiativ fra Nordnorsk kunstmuseum etablert en filial - en kunsthall på Svalbard, som ble åpnet i februar i år. Og kanskje

245 kunne det vært en ide å utvide dette til å bli en Arctic biennale.

Vi opplever internasjonalt fokus på norsk samtidskunst.

Kombinert med en stor interesse for det arktiske vil en biennale kunne gi spennende muligheter.

250 Denne ideen vil jeg utvikle videre sammen med OCA, Nordnorsk Kunstmuseum og private.

-

Sammen med NORLA jobber jeg også for å få Norge som hovedland på

255 bokmessen i Frankfurt i 2019.

Norsk litteratur er godt kjent i utlandet, men eksporten er liten.

Vi vil derfor fremme forslag for Stortinget nå i høst, om statlig tilskudd på 25 mill. kroner, for å realisere Norge som hovedland på bokmessa i 2019

Som hovedland kan vi få til et løft for norsk litteratur.
Både i Tyskland og ellers i verden.

-

265 Kulturen er der folk er.
Vi trenger mer aktivitet i landets kulturhus.
De er viktige arenaer for både frivillige og profesjonelle.

Derfor fikk Kulturhusnettverket i høst 6,2 mill. kroner til lokal og regional
270 kultursatsing for unge.

Vi håper pilotprosjektet Kulturspirer vil gi barn og unge rom til å utfolde seg
kreativt og utvikle sitt talent.

275 Som kulturminister gleder det meg at barn og unge også er et satsingsområde i
Kulturrådets nye strategi.

--

Kjære kunstnere og kulturarbeidere.
280 Europa står oppe i etterkrigstidens største flyktningekatastrofe.
Og vi i Norge må ta vår del av ansvaret for å bidra til å løse den.

Nylig la regjeringen frem planen for hvordan vi skal dekke kostnadene i 2016.
Det blir en del kutt i en rekke poster.
285 Vi har tatt noe fra Kulturlivet - som må være med og bidra.
Og Kulturrådet har også fått en liten reduksjon på 3,1 millioner kroner.
Jeg er helt sikker på at man kan klare dette uten at det vil gå nevneverdig ut over
kulturlivet

290 Men som den senere tids debatt viser, handler kulturpolitikk ikke bare om
penger.
Den handler i aller høyeste grad om innhold. Om verdier.
Den humanitære krisen påvirker ikke bare økonomien i samfunnet.
Den former også det som skapes og formidles.

295

Mer enn noen gang er det viktig å ta vare på kulturarven, samtidig som vi åpner
opp for verden.

300 For kunsten har alltid vært internasjonal. Grenseløs.
Den formes av politiske og økonomiske samfunnsforhold.
Av mennesker som flytter på seg.
Av lyder, farger og formspråk fra hele verden.
Jeg synes det er riktig å sette søkelys på et mulighetsperspektiv denne
305 flyktningkrisen i realiteten kan gi oss:
De som kommer hit har også et engasjement og skaperkraft.
De nye stemmene vil utfordre og berike oss.
Og kanskje vil det være med å utvikle vårt kunstsyn og vårt menneskesyn?

310 Kjære Kulturråd.
Jeg setter stor pris på dere som faglig samarbeidspartner.
Dere er uvurderlige - både for meg og for departementet.

I årene som kommer håper jeg på et kulturliv som er enda mer åpent, og enda
315 mer grensesprengende.

Jeg ser frem til fortsatt godt samarbeid og ønsker dere til lykke med de neste 50
år!

320 **Kilde**
www.regjeringen.no

Emner
Kultur, Kulturpolitikk, Åpningstale

325 **URI**
<https://www.virksommeord.no/tale/mellom-kunstens-fridom-og-dei-politiske-krava-til-kunsten>

330

335